

2012
B.A./B.Sc. (General) Third Semester
Sociology
Paper: Social Structure and Social Change
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

I. Answer any nine of the following in 5–7 lines each:-

- a) Ascribed status
- b) Role Set
- c) Norms
- d) Two features of social change
- e) Theological stage
- f) Development
- g) Education and social change
- h) High fertility affecting social change
- i) Barter system
- j) What is Sanskritization?
- k) Secularization.
- l) Modernization.

(9×2)

UNIT – I

II. What is social structure? Discuss features of social structure. (18)

III. Discuss power and prestige as elements of social structure. (18)

UNIT – II

IV. What is evolution? Discuss Comte's theory of evolution. (18)

V. What is revolution? Discuss Marx's contribution to understanding of revolution? (18)

UNIT – III

VI. What is the role of legislations in bringing about social change? (18)

VII. Explain the role of economic factors in bringing about social change. (18)

UNIT – IV

VIII. Explain the meaning of westernization. Discuss the impact of westernization on Indian society. (18)

IX. Do you think globalization as a process of social change has brought significant changes in society? (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਹੀਂ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ
ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੇਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

*_**_

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ) ਕਾ ਉਤਰ 5-7
ਪਕਿਤਯੋਂ ਮੇਂ ਦੀਜ਼ਿਏ:-

- (ਕ) ਨਿਧਾਰਿਤ ਅਵਸਥਾ/ਸ਼ਰ
- (ਖ) ਭੂਮਿਕਾ ਸੇਟ
- (ਗ) ਮਾਨਦੰਡ
- (ਘ) ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ
- (ਙ) ਧਾਰਮਿਕ ਅਵਸਥਾ
- (ਚ) ਵਿਕਾਸ
- (ਛ) ਸਿਖ਼ਾ ਅਓਰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ
- (ਜ) ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਉਚ੍ਚ ਪ੍ਰਜਨਨ
ਸ਼ਕਤੀ
- (ਝ) ਵਸਤੂ ਵਿਨਿਮਯ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (ਞ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਕਯਾ ਹੈ?
- (ਟ) ਧਰਮਨਿਰਪੇਸ਼ਤਾ।
- (ਠ) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ।

ਭਾਗ-1

2. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਕਯਾ ਹੈ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ ਕੀ
ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
3. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਕੇ ਤਥ੍ਯੋਂ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਸ਼ਕਤਿ ਅਓਰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਕੀ
ਵਿਆਖ਼ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-2

4. ਵਿਕਾਸ ਕਯਾ ਹੈ? ਕਾਮਟੇ ਕੇ ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ
ਕੀਜ਼ਿਏ।
5. ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਕਯਾ ਹੈ? ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਕੇ ਜ਼ਾਨ ਕੇ ਬਾਰੇ ਮੇਂ ਮਾਰਕਸ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਰ
ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-3

6. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾਨੇ ਮੇਂ ਵਿਧਾਨਾਂ ਕੀ ਕਯਾ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
7. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾਨੇ ਮੇਂ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ
ਵਿਆਖ਼ਯਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।

ਭਾਗ-4

8. ਪਸ਼ਿਚਮੀਕਰਨ ਕਾ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਜ਼ਿਏ। ਭਾਰਤੀਯ ਸਮਾਜ ਪਰ
ਪਸ਼ਿਚਮੀਕਰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਜ਼ਿਏ।
9. ਕਯਾ ਆਪ ਸੋਚਦੇ ਹੈ ਕਿ ਵੈਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀ ਏਕ
ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਸਹਤਵਪੂਰਨ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੀਏ ਹੈ?

*_**_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4)
ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

*_**_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਹਰ ਇੱਕ) ਦੇ
ਉੱਤਰ 5-7 ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

- (ੳ) ਦਰਜ ਸਥਿਤੀ
- (ਅ) ਭੂਮਿਕਾ ਸੈਟ
- (ੲ) ਮਾਨਦੰਡ
- (ਸ) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- (ਹ) ਧਾਰਮਿਕ ਅਵਸਥਾ
- (ਕ) ਵਿਕਾਸ
- (ਖ) ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ
- (ਗ) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉੱਚ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ
- (ਘ) ਵਟਾਦਰਾਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (ਙ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ?
- (ਚ) ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ।
- (ਛ) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ।

ਭਾਗ-1

2. ਸਮਾਜਿਕ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੈ? ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

4. ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ? ਕਾਮਟੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਇਨਕਲਾਬ ਕੀ ਹੈ? ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ
ਚਰਚਾ ਕਰੋ?

ਭਾਗ-3

6. ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ?
7. ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ
ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੇ
ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ
ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ?

*_**_